

některých staveb středověkého původu je doplněn schematickými půdorysy, ovšem bez rozlišení stavebních fází.

Přestože je Sedlčansko poměrně odlehlým regionem, vzdáleným od center středních i jižních Čech, jsou mnohé ze zachycených staveb pozoruhodné nejen svou stavební podstatou, ale i v historickém kontextu. Jmenujme soubor románských tribunových kostelů, z nichž některé jsou spjaty s počátky Vítkovců (Prčice), ozvuky dvorských stavebních hutí v královské doméně ve středním Povltaví (Kamýk nad Vltavou), snad i vzdálenějšího milevského kláštera v případě opevněného městského kostela v Sedlčanech nebo stopy působení Jakuba Krčína z Jelčan (Dublovice, Obděnice a další). Z novějších detailů zaujme barokní architektura poutních kaplí (zejména Maková Hora u Smotel od Carla Antonia Canevalleho), výzdobné prvky v beuronském stylu (Sedlec) či památky na působení historika umění Eduarda Šittlera (Petrovice). Stručná hesla nedovolila rozepsat texty do větší šíře, a tak zůstávají uvedená témata alespoň naznačena.

Knihy je určena v první řadě pro poučenou veřejnost se vztahem ke krajině Sedlčanska; tomu je přizpůsobena také připojením slovníčku odborných termínů. Nechybí ani přehled odborné literatury s důrazem na regionální souvislosti a jmenný i místní rejstřík. Publikace tak uvádí čtenáře do témat nejen regionální vlastivědy, ale i současného mezioborového výzkumu sakrální architektury.

VOJTĚCH VANĚK

Via regia – 800 Jahre Bewegung und Begegnung. Katalog zur 3. Sächsischen Landesausstellung, hrsg. von Roland ENKE – Bettina PROBST, Leipzig 2011

396 s., ISBN 978-3-942422-34-5

Menschen unterwegs: Die via regia und ihre Akteure, Essayband zur 3. Sächsischen Landesausstellung, hrsg. von Winfried MÜLLER – Swen STEINBERG, Leipzig 2011

240 s., ISBN 978-3-942422-33-8

Tématem třetí Saské zemské výstavy, uskutečněné v roce 2011 ve zhořelecké baště *Kaisertrutz*, byla *Královská cesta*, historická komunikace spojující saské Lipsko se slezskou Vratislaví. V rámci

této akce byl vytištěn obsáhlý katalog a rovněž bohatě ilustrovaný svazek esejů. Nabízí se otázka, jak lze pro účel zemské výstavy stanovené téma pojmout. Saští kurátoři zvolili možnost použít dálkovou cestu jako symbol spojnice odlišných zemí a kultur.

Koncept působí dynamicky, předmětem výstavy je život na cestě, tedy v pohybu. Zvolené pojetí je ale naopak tradiční a statické. Vychází totiž z předpokladu výlučnosti střetávání kultur, vázané na jedinou komunikaci a omezené na specifické události. V katalogu výstavy tento aspekt umocňuje např. skutečnost, že jinak kvalitní vstupní příspěvek Rainera Auriga o historických cestách ilustruje mapa Johanna Friedricha Schwartze z jeho disertace z roku 1732, na níž *Královskou cestu* z Lipska do Vratislavi tvoří jediná, červeně kolorovaná, relativně přímá linie. Ačkoli Aurig v textu popisuje poněkud složitější středověkou situaci, mnohý návštěvník výstavy si jistě představil zaniklou cestu spíše podle vystavené mapy.

Nejzjevněji se problematičnost konceptu cesty jako jediné spojnice oblastí napříč epochami jeví u interpretace archeologických nálezů. Jasper von Richthofen se v esejí o nejstarších dějinách cesty věnuje popisu některých významných objevů z regionu, kterým komunikace prochází, aby jakoby mimoděk dodal, že podobné nálezy známe samozřejmě i z dalších oblastí „západoslovanského“ světa. Do důsledku zachází představa výlučnosti cesty v příspěvku Stefana Siemera a Willi Xylander o šíření živočišných a rostlinných druhů. Názor, že se nová fauna a flóra vždy prvně šířila podél linie *Královské cesty*, by bylo zapotřebí podložit pádnějšími argumenty v podobě analytického srovnání s jinými oblastmi, nikoli pouhým výčtem dat a lokalit, kde se jednotlivé druhy v předem vymezeném regionu poprvé doložitelně objevily.

Přes konceptuální výhrady lze jak katalog, tak sborník esejů velmi dobře využít pro inspiraci k dalšímu studiu. Přínos tyto publikace představují především obsáhlostí vymezení tématu, čímž mohou vést k zamyšlení, co vše téma dějin komunikací a přesunů může v sobě zahrnovat. Dá se říci, že katalog prezentuje význačnější (individuálně či typově) artefakty minulosti se vztahem k saskému a slezskému prostředí s těžištěm na ose Lipsko-Zhořelec-Vratislav a k dálkovému obchodu či přenosu idejí. Sborník esejů si kladl za cíl proniknout k jednotlivým tématům hlouběji a představit podobu některých obecnějších otázek na konkrétním příkladu jedné cesty. Časovým těžištěm sborníku je období raného

novověku a vedle klasických témat, jakými jsou cesta a cestování samotné, související právní aspekty, obchod, loupežníci, poštovní služba či hostince, se někteří autoři věnovali náboženství ve vztahu k daným regionům a přenosům idejí, obecněji také vztahu nových protestantských učení a obchodu, vnějším vlivům v umění, sociálním skupinám mezi lidmi na cestě atd. Je

třeba říci, že kvalita zpracování se u jednotlivých vstupů dosti odlišuje. Obě publikace každopádně přinejmenším stojí za zevrubnější prolistování, a to nejen pro množství kvalitního a zajímavého obrazového materiálu a řadu vazeb k českým dějinám.

TOMÁŠ KLIMEK